

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Kirkkolakiin ehdotetaan tehtäväksi ne muutokset, jotka aiheutuvat julkisuuslainsäädännön uudistamisesta. Yleisten asiakirjojen julkisuudesta annettu laki on tarkoitettu kumota uudella viranomaisten toiminnan

julkisuutta koskevalla lailla.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kuin laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Kirkkolain (1054/1993) 25 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan kirkon viranomaisen tai seurakunnan toimielimen hallussa olevien, viranomaisen laatimien ja antamien sekä sille lähetettyjen tai annettujen asiakirjojen julkisuudesta on voimassa, mitä laissa yleisten asiakirjojen julkisuudesta (83/1951) on säädetty, jollei kirkkolain 5 luvun 2 §:stä tai 6 luvun 3 §:stä muuta johdu. Lisäksi kirkkolain 25 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan kirkkojärjestyksessä voidaan asia tai asiakirja määrätä salassa pidettäväksi, mikäli kirkon, seurakunnan, seurakuntayhtymän tai yksityisen oikeudenkäynnin tai tietosuojan varmistaminen taikka yksityisen tärkeä henkilökohtainen etu sielunhoidon, terveyden- ja sairaanhoidon tai diakonian alalla sitä vaatii. Kirkkojärjestyksen (1055/1993) 23 luvun 4 §:ssä on näitä asioita koskeva yksityiskohdainen säännös.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta

ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 30/1998 vp). Ehdotetulla lailla on tarkoitus kumota yleisten asiakirjain julkisuudesta annettu laki. Ehdotetun viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevan lain tavoitteena on lisätä viranomaisten toiminnan avoimuutta, tehostaa julkisuusperiaatteen toteutumista julkisten tehtävien hoidossa, parantaa mahdollisuutta saada tietoja viranomaisen käsittelyssä olevista asioista ja siten lisätä yksilöiden ja yhteisöiden vaikutusmahdollisuuksia yhteisten asioiden hoidossa. Viranomaisille on säädetty uusia velvoitteita edistää tiedonsaannin toteutumista sekä toteuttaa asiakirja- ja tietohallinnossa hyvä julkisuus- ja salassapitorakenne. Uudistuksen tarkoituksena on myös selkeyttää ja yhtenäistää salassapidon perusteita.

Kirkkolakiin ehdotetaan otettavaksi yleisviittaussäännös ehdotettuun lakiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Kun ehdotettu laki on aikaisempaa yleisten asiakirjain julkisuudesta annettua lakia kattavampi, kirkollisen sääntelyn tarve vähenee ja kirkkolakiin on tarpeen tehdä lähinnä teknisluontoisia muutoksia. Kirkkolaisissa olevat papin ja lehtorin rippisalaisuutta koskevat säännökset jäisivät edelleen voimaan.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että kirkkohallitus antaisi tarkempia määräyksiä asiakirjojen jäljennöksistä, muista tulosteista ja tietopalvelusta perittävistä, viranomaisten toiminnan julkisuudesta ehdotetun lain 34 §:ssä tarkoitetuista maksuista.

3. Esityksen vaikutukset

Kirkkolakiin ehdotetaan tehtäväksi ne muutokset, jotka johtuvat julkisuuslainsäädännön uudistamisesta. Esitys säilyttää ennallaan kirkossa noudatettavat julkisuus- ja salassapitoperiaatteet suhteessa muuhun julkiseen hallintoon. Ehdotettu säännös asiakirjojen jäljennöksistä, muista tulosteista ja tie-

topalvelusta perittävistä maksuista voi vähäisessä määrin lisätä kirkollishallinnon tuloja.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu kirkkohallituksessa ja kirkolliskokouksen lakivaliokunnassa.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 30/1998 vp).

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

6 luku. Viranhaltijat ja työntekijät

3 §. *Vaitiolovelvollisuus.* Esityksen mukaan kirkon viranhaltijan vaitiolovelvollisuus määräytyisi kirkkolain lisäksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta ehdotetun lain nojalla. Mainittua lakia koskevan hallituksen esityksen mukaan vaitiolovelvollisuus merkitsee kieltoa ilmaista asiakirjan salassa pidettävä sisältö. Vaitiolovelvollisuus on kuitenkin lain perusteluissa määriteltyä asiakirjasalaisuutta jossain määrin laajempi, sillä vaitiolovelvollisuus koskee myös tallettamattomia tietoja.

Esityksessä ehdotetaan, että säännökseen otetaan viittaus myös muussa lainsäädännössä oleviin salassapitosäännöksiin. Useissa eri hallinnonaloja koskevissa laeissa, joita kirkon viranhaltijat ja työntekijät saattavat joutua soveltamaan, on omia salassapitosäännöksiä. Vaitiolovelvollisuuden tulisi kattaa myös nämä säännökset. Esitys vastaa tältä osin valtion virkamieslain (750/1994) 17 §:ään ehdotettua muutosta.

Tärkeimmät kirkollisten viranhaltijoiden vaitiolovelvollisuutta koskevat säännökset ovat kirkkolain 5 luvun 2 § ja 6 luvun 12 §, jotka koskevat papin ja lehtorin velvollisuutta säilyttää rippisalaisuus. Nämä säännökset jäisivät edelleen voimaan.

25 luku. Täydentäviä säännöksiä

3 §. *Tiedoksianto jäsenvalitusta ja muita tarkoituksia varten.* Voimassa olevan säännöksen mukaan seurakunnan toimielinten päätökset samoin kuin seurakuntavaalin tuloksen vahvistamista koskeva päätös sekä niitä koskevat valitus- ja alistusviranomaisen päätökset on, jollei niitä kirkkolain tai kirkkojärjestyksen mukaan ole pidettävä salassa, saatettava seurakunnan tai seurakuntien jäsenille yleisesti tiedoksi panemalla päätökset tai ilmoitus niistä julki seurakunnan ilmoitustaululle.

Hallitusmuodon 10 §:ssä edellytetään salassapidosta säädettäväksi lain tasolla, minkä vuoksi kirkolliskokous on päättänyt kumota nykyisin kirkkojärjestyksessä olevat salassapitosäännökset. Kirkolliskokouksen päätös on tarkoitettu tulemaan voimaan samana päivänä kuin ehdotettu laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Tämän vuoksi 1 momentissa oleva viittaus kirkkojärjestyksen salassapitosäännökseen käy tarpeettomaksi. Samalla ehdotetaan, että viittaus nimenomaisesti kirkkolakiin poistetaan, sillä myös muussa lainsäädännössä on salassapitosäännöksiä.

8 §. *Julkisuus ja salassapito.* Pykälän 1 momenttiin on otettu yleisviittaussäännös uuteen lakiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Lakia on siten tarkoitettu soveltaa kirkollishallinnossa, jollei kirkkolaissa toisin

säädettä. Sana "kirkollishallinto" kattaa kaiken kirkon, hiippakuntien ja seurakuntien hallintotoiminnan. Koska kirkkolaisissa on erikseen säädetty rippisalaisuudesta ja esityksen mukaisesti säädettäisiin kirkon viranhaltijoiden ja työntekijöiden vaihtolovelvollisuudesta, on nämä tarpeen mainita säännöksessä.

Kun viranomaisten toiminnan julkisuudesta ehdotettua lakia sovellettaisiin yleislakina, olisivat vaihtolovelvollisia kirkollishallinnossa samat henkilöryhmät kuin mitä kyseisen lain 23 §:ssä säädettäisiin. Viimeksi mainitussa säännöksessä on pyritty mahdollisimman kattavasti määrittelemään vaihtolovelvollisten piiri. Vaihtolovelvollisia olisivat muun muassa viranomaiseen virka- ja työsuhteessa olevat henkilöt ja luottamustehtävää hoitavat. Edelleen vaihtolovelvollisuus koskisi harjoittelijoita ja muita viranomaisessa tosiasiallisesti toimivia sekä toimeksiantotehtäviä hoitavia henkilöitä. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta ehdotettua lakia koskevassa hallituksen esityksessä määritelmä "viranomaisessa toimiva" kattaa muun muassa viranomaisessa toimivat siviilipalvelusmiehet ja vapaaehtoisesti viranomaisessa työskentelevät.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta ehdotetun lain 24 §:ssä lueltaisiin salassa pidettävät asiakirjat. Koska kyseessä on yleislaki, ei säännöksessä ole voitu ottaa huomioon kirkollishallinnon erityistarpeita. Tämän johdosta sielunhoitoa ja diakoniatyötä koskevien asiakirjojen salassapidosta ehdotetaan säädettäväksi kirkkolaisissa.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan säännöistä tilintarkastajien tiedonsaantioikeudesta. Kirkkojärjestyksen 15 luvun 10 §:n 3 momentin mukaan seurakunnan talouden ja hal-

linnon tarkastamista varten valituilla tilintarkastajilla on sen estämättä, mitä eräiden tietojen ja asiakirjojen salassa pitämisestä on säädetty kirkkolaisissa muualla kuin 5 §:n 2 momentissa tai määrätty kirkkojärjestyksessä, oikeus saada tietoja asiakirjasta tai nähtäväkseen asiakirja, joka on pidettävä salassa, jos on katsottava, että tämä on tarpeen tilintarkastustehtävän suorittamiseksi. Lisäksi momentissa on säännös tilintarkastajien vaihtolovelvollisuudesta.

Koska tiedonsaantioikeudesta tulee säätää lain tasolla, ehdotetaan säännöksen sisällön ottamista kirkkolakiin. Tilintarkastajien vaihtolovelvollisuus määräytyisi pykälän 1 momentin perusteella. Kirkolliskokous on päättänyt kumota edellä mainitun kirkkojärjestyksen 15 luvun 10 §:n 3 momentin. Päätös on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kuin ehdotettu laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta.

Pykälän 3 momentissa luotellaan ne tilanteet, jolloin voitaisiin periä maksua viranomaisten toiminnan julkisuudesta ehdotetun lain 34 §:n nojalla erilaisista asiakirjan jäljennöksistä. Sisällöltään esitys vastaa mainittua säännöstä. Tiedon antamista asiakirjasta suullisesti tai asiakirjan antamista luettavaksi tai jäljennettäväksi viranomaisen luona ei voitaisi säätää maksulliseksi.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti kuin laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki**kirkkolain muuttamisesta**

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun kirkkolain (1054/1993) 6 luvun 3 §, 25 luvun 3 §:n 1 momentti ja 8 § seuraavasti:

6 luku

Viranhaltijat ja työntekijät**A. Yleiset säännökset**

3 §

Vaitiolovelvollisuus

Vaitiolovelvollisuudesta on voimassa sen lisäksi mitä tässä laissa säädetään, mitä siitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (/) ja muussa laissa säädetään.

25 luku

Täydentäviä säännöksiä

3 §

Tiedoksianto jäsenvalitusta ja muita tarkoituksia varten

Kirkkovaltuuston, kirkkoneuvoston ja seurakuntaneuvoston päätökset, seurakuntavaalien tuloksen vahvistamista koskeva päätös sekä niitä koskevat valitus- ja alistusviranomaisten päätökset on, jollei niitä lain mukaan ole pidettävä salassa, saatettava seurakunnan tai seurakuntien jäsenille yleisesti

tiedoksi panemalla päätökset tai ilmoitus niistä julki seurakunnan ilmoitustaululle.

8 §

Julkisuus ja salassapito

Kirkollishallinnossa sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (/) säädetään, jollei 5 luvun 2 §:stä, 6 luvun 3 tai 12 §:stä taikka 24 luvusta muuta johdu. Salassa on pidettävä myös asiakirja, joka koskee yksityiseen henkilöön kohdistuvaa sielunhoitoa tai diakoniatyötä.

Tilintarkastajalla on salassapitoa koskevien säännösten estämättä oikeus saada viranomaisilta tietoja ja nähtäväkseen asiakirjoja, joita tilintarkastaja pitää tarpeellisena tarkastustehtävän hoitamiseksi.

Kirkkohallitus antaa tarkempia määräyksiä maksuista, joita peritään asiakirjan jäljennöksistä sekä tietojen antamisesta tulosteena tai teknisen käyttöyhteyden avulla taikka muutoin sähköisesti tai siihen verrattavalla tavalla samoin kuin viranomaisen tietopalveluna.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta _____

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Opetusministeri *Olli-Pekka Heinonen*

Laki

kirkkolain muuttamisesta

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun kirkkolain (1054/1993) 6 luvun 3 §, 25 luvun 3 §:n 1 momentti ja 8 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 luku

Viranhaltijat ja työntekijät

A. Yleiset säännökset

3 §

Vaitiolovelvollisuus

Viranhaltija ei saa virassa ollessaan eikä sen jälkeen käyttää hyödykseen eikä luvatta muille ilmaista asemassaan tietoon saamaansa seikkaa, joka erikseen on säädetty tai määrätty salassa pidettäväksi tai joka koskee toisen terveydentilaa taikka jota asian laadun vuoksi ei muutoin ilmeisesti saa ilmaista.

3 §

Vaitiolovelvollisuus

Vaitiolovelvollisuudesta on voimassa sen lisäksi mitä tässä laissa säädetään, mitä siitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (/) ja muussa laissa säädetään.

25 luku

Täydentäviä säännöksiä

3 §

Tiedoksianto jäsenvalitusta ja muita tarkoituksia varten

Kirkkovaltuuston, kirkkoneuvoston ja seurakuntaneuvoston päätökset, seurakuntavaalien tuloksen vahvistamista koskeva päätös sekä niitä koskevat valitus- ja alistusviranomaisten päätökset on, jollei niitä *tämän lain tai kirkkojärjestyksen* mukaan ole pidettävä salassa, saatettava seurakunnan tai seurakuntien jäsenille yleisesti tiedoksi panemalla päätökset tai ilmoitus niistä julki seurakunnan ilmoitustaululle.

3 §

Tiedoksianto jäsenvalitusta ja muita tarkoituksia varten

Kirkkovaltuuston, kirkkoneuvoston ja seurakuntaneuvoston päätökset, seurakuntavaalien tuloksen vahvistamista koskeva päätös sekä niitä koskevat valitus- ja alistusviranomaisten päätökset on, jollei niitä lain mukaan ole pidettävä salassa, saatettava seurakunnan tai seurakuntien jäsenille yleisesti tiedoksi panemalla päätökset tai ilmoitus niistä julki seurakunnan ilmoitustaululle.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Asiakirjojen julkisuus

Kirkon viranomaisen tai seurakunnan toimielimen hallussa olevien, viranomaisen laatimien ja antamien sekä sille lähetettyjen tai annettujen asiakirjojen julkisuudesta on voimassa, mitä laissa yleisten asiakirjojen julkisuudesta (83/51) on säädetty, jollei 5 luvun 2 §:stä, 6 luvun 3 §:stä tai tämän pykälän 2 momentista muuta johdu.

Kirkkojärjestyksessä voidaan asia tai asiakirja määrätä salassa pidettäväksi, mikäli kirkon, seurakunnan, seurakuntayhtymän tai yksityisen oikeudenkäynnin tai tietosuojan varmistaminen taikka yksityisen tärkeä henkilökohtainen etu sielunhoidon, terveyden- ja sairaanhoidon tai diakonian alalla sitä vaatii.

8 §

Julkisuus ja salassapito

Kirkollishallinnossa sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (/) säädetään, jollei 5 luvun 2 §:stä, 6 luvun 3 tai 12 §:stä taikka 24 luvusta muuta johdu. Salassa on pidettävä myös asiakirja, joka koskee yksityiseen henkilöön kohdistuvaa sielunhoitoa tai diakonia-työtä.

Tilintarkastajalla on salassapitoa koskevien säännösten estämättä oikeus saada viranomaisilta tietoja ja nähtäväkseen asiakirjoja, joita tilintarkastaja pitää tarpeellisena tarkastustehtävän hoitamiseksi.

Kirkkohallitus antaa tarkempia määräyksiä maksuista, joita peritään asiakirjan jäljennöksistä sekä tietojen antamisesta tulosteena tai teknisen käyttöyhteyden avulla taikka muutoin sähköisesti tai siihen verrattavalla tavalla samoin kuin viranomaisen tietopalveluna.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta .